

PEST, I. félev.

4. szám.

Január 26. 1865.

Megjelenik e lap minden héten egyszer, esütörtökön. Az előfizetési pénzeket, valamint a lapba szánt kéziratokat a Sz.-István-Társulat igazgatóságához kérjük intéztetni.

Előfizetési ár: helyben félévre 1 forint 31 kr., egész évre 2 forint 62 kr.; vidékre félévre 1 frt 66 kr., egész évre 3 frt 32 kr.

A pályázatok beiktatásáért tíz sorig minden egyszeri fölvetéért 1 frt, tíz soron fölül, egyszeri közlésért 2 frt, ha többször közöltetik, 1 forint 50 krajczár számítatik.

Nagykéri Scitovszky Ker. János Bibornok, Herczeg-Primás.

Ugy hiszünk alig teljesíthetünk szebb kötelességet és alig tehetünk lapunk közönségének kedvesebb szolgálatot, mint ha szeretett főpásztorunk, a nagy pap és hazafi emlékét e hasábokon is megörökíteni iparkodunk.

Ugy vagyunk azonban ezen eseménydus élet elbeszélésével, mint avándor, ki gazdag vidéken áthaladva, ha annak minden kincseit össze akarná gyűjteni, a bár legnemesebb teherrel utja végére nem érne.— Nem keressük föl azért a bibornokot B é l á n, hol 1785-ben született; nem R o s n y ó n, hol neveltetett, s mint pap, annyi érdemet gyűjtött, hogy már 1827-ben gróf Eszterházy László halála után rosnyói, 1838-ban pécsi püspöknek neveztetett.

Kisérjük őt azonnal a magyar Sionra.

1847-ki sept. 17-kén K o p á c s i J ó z s e f herceg-primás meghalálózván, a

magas udvar H á m J á n o s szathmári püspököt nevezte ki helyébe az esztergami érsekségre; de e szent aggastyán látva az idők nehézségeit, önkénynt visszatért

Szathmárra, és ekkor a bár szintén nem ifju, mert hatvanas, de azért testben lélekben szilárd pécsi püspök emeltetett az ország egyházi főméltóságára. 1850-ben

három királyok napján el is foglalta széket, és erős kezekkel, de azért ovatos bölcseséggel ragadta meg az egyház kormányát.

Első gondjai közé számította a nép számára mindenféle missiókat rendezni, hogy az emberek a beállott szomorú időkben legalább a vallás által leljenek vigaszt.

Még mint pécsi püspök a nőnem vallásos nevelését is előmozdítani akarván, megveté alapját egy új női kolostornak, melybe 1851-ben ő maga vezeté be a miasszonyunkról nevezett apácákat, valamint B a l a s s a G y a r m a t o n az angol-kisasszonyokat a még boldogult K o p á c s y h g - p r i m á s által megkezdett zárdába.

Főpásztori buzgalmának híre eljutott Romáig, hol őt a dicsően uralkodó IX. Pius pápa 1853-ban martius 7-ikén bibornoki méltóságra emelte. 1854-ben elhi-

vatott az örökvárosba, hol november 16-án egyházunk szentséges fejétől átvevé a bibornoki kalapot. Részt vett itt azonnal a bibornoki ülésekben, melyek a szeplőtelen fogantatás hitezzikelyének kihirdetését megelőzték, boldognak mondja magát ő Eminentíája egyik körlevélben, hogy ily fényes gyülekezetben tanuskodhatott a magyar nép ebbeli régi hitéről és a boldogságos Szűz iránti nagy tiszteletéről.

Decemberhó 29-dikén hagyá el a kereszténység fővárosát; leírni nem lehet azon örömet és lelkesedést, melylyel a visszaérkezett bibornokot szerető övéi fogadták.

Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepén pedig szószékre lépett s örömkönyvek között beszélte el híveinek hosszú utja történetét, mely után átadá az apostoli áldást, melyet Rómában Krisztus helytartójától hívei számára nyert.

Főpásztorunk műveinek egyik koronáját az esztergami főtemplom befejezése és ünnepélyes felszentelése teszi. Több száz ezer forintot költött rá, míg a nagyszerű mű annyira elkészült, hogy az isteni tiszteletnek átadni lehetett. Ez meg is történt 1856-dik évi augusztus hava 31-kén.

Ilyen ünnepélyt Esztergam talán még nem látott soha. Jelen volt itt maga urunk királyunk, öt es. kir. főherceg, három bibornok, több miniszter, az ország minden érseke és püspöke és sok külföldi, az ország főurai, hercegek, grófok, számtalan katonai főméltóságok, apátok és prépostok, temérdek papság és a hívő nép megszámlálhatatlan sokasága. Boldognak érzi magát minden, a ki csak részt vehetett ez ünnepélyen, de legboldogabb volt ő Eminentíája, hogy ily nagyszerű ünnepély minden tekintetben oly jól sikerült.

Ez ünnepélyt megelőzőleg kieszközlé, hogy főkáptalanjának tagjai mint az ő fáradhatlan tanácsosai érdemeik jutalmul hermelingallért viselhessenek teljes díszben.

Műveinek másik két fénypontját azon nagyszerű bucsujáratok teszik, melyeket 1857-ik évben Styriában fekvő Nagy-Mária-Czellbe, melyhez oly sok magasztos emlék csatolja a magyart, és 1864-ben a boldogságos Szűz százados kegyelem-képéhez Sasvárra Nyitramegyében vezetett. Bebizonyult ezeknél, hogy a jó pásztor szavát meghallják az ő juhái és követik őt bárhova menjen is. Az elsőn, különösen több püspökön és országnagyon kívül 232 pap és 25 ezer hívő vett részt; ezen alkalommal ajándékozta ő Eminentíája a máriazelli templom kincstára számára azon gyönyörű vertezüsből készült, gazdagon aranyozott, drágakövekkel és zománczczal ékesített (19 font ezüst és 2 font aranytömeg) emléket, mely a nagy főpapot ábrázolja térdelve a szent Szűz szobra előtt, a mint az esztergami bazilika képében neki a magyar kath. egyházat felajánlja. — A sasvári bucsujárat tavaly szintén igen nagyszerűen végződött: jelen volt itt is sok főpap, különösen a pápai követ Bécsből, és nagyszámu ajtatos nép, ide is ő Eminentíája két gyönyörű és drága koronát vitt ajándékol, melyeket a fájdalmas szent Szűz, és isteni szent Fiának szobrára ő maga saját kezeivel illesztett fel.

A primások régi időktől fogva a királynak fő- és titkos kancellárjai, és mint ilyenek az országos ügyekre is áldásos befolyást gyakorolhattak. Bibornok-primásunk mint országos főméltóság a legnehezebb napokban is hű közbenjáró volt a király és nemzet közt. Teljes bizodalmit bírja ő a királynak is, a nemzetnek is. Fejedelmünk gyakran kikéri véleményét, a nemzet jobbjai is ő körüle csoportosulnak. Így 1860-ban az ország színe gyűlt össze körüle, melynek föladata volt a kiegyenlítés üdvös munkájára utat törni.

Magánéletéről annyit mondhatunk, hogy még most is előhaladott kora daczára rendkívül tevékeny és munkás; az egész reggeli időt, pedig korán szokott kelni, ajtatosságainak és szent miséjének elvégzése után munkával tölti el, a minden nap érkező terjedelmes levelezéseket mind elolvassa és a választ azonnal tudatja irodája személyzetével.

Bízalommal közeledhetik hozzá mindenki, legkisebb alattvalójával is a legnagyobb kegyesség- és leereszkedéssel bánik. Ő valóban a szeretet embere, mint ezt maga is kijelenté a Sz.-István-Társulat 1864-ki közgyűlésében, hol az ő szerető nagy szíve a békés átalakulásra döntő befolyással bírt; a szeretet itt is győzött, és a kedélyek a szeretet apostolának szavára azonnal lecsillapultak.

Szívjóságáról tanuskodik azon megható elérzékenyülés, mely szentbuzgalmu foglalatosságai közt oly gyakorta kiesalja szeméből a legdrágább könyűket.

Háztartása egyszerű, de azért nagyobb ünnepélyek alkalmával vendégeit fényes és az ország egyik főméltóságához illő lakomával szokta megtisztelni. Asztalánál a kedélyességet, vidámságot, mulattató ötleteket szeretni szokta, és örül, ha vendégeinek arcán a megelégedettség kifejezéseit olvashatja le.

Jótéteményeit érezheti mindenki, a ki csak hozzá folyamodik; sok ezer forintot költ évenként a vallási és tudományos intézetekre, az irodalomra — a Sz.-István- és Sz.-László-Társulatokra, oltáregyletre, legényegyletekre, ezek között az esztergaminak majd minden költségét viseli. A sz. Béla püspökről nevezett papi nyugdíj-intézet ő alatta alapult meg, melynek alap-tőkéjéhez is több ezer forintra járul, valamint az esztergami főtemplom kiépítése is évenként sok költségébe kerül; csak a múlt évben is 62000 forintot fordítottatott rá. Az új nagyszerű papnövelde szintén az ő műve.

1859-ben végezte nagy ünnepélylyel 50 éves papságának emléknappját, mely alkalommal a szószékre lépve könyvtől csillogó szemekkel adott hálát Istennek az ország színe előtt a vele tett sok kegyelmekért, főleg, hogy őt alacsony sorsából az ország első székére emelte és annyi veszély között soha el nem hagyta. Az egész ország áldása kísérte ő eminentíáját e napon. A jelenleg 80 éves bibornok még mindig ép erős, és korát felülmuló tevékenységet tanusít. —

Keretünk kicsiny, a magasztos kép, melyet bele kellene illeszteniünk, nagyszerű; ne vegye tehát az olvasó rossz néven, ha a kis rámba csak tökéletlen életírást szoríthattunk. A tettekben oly gazdag élet kellő méltatását a történetíróra bizzuk.

Szent Erzsébet imája.

— Legend a. —

Kolostorban szűz leányka
Betegen fekszik az ágyba',
Bágyadt arcán a pirosság
Olyan, mint az alkony fénye,
Melyet a nap haldokolván
Hint a báránnyelhős égre.

A szűz lányka kék szemében,
Mint nefelejes tó vizében :
Úgy tükrözik a megnyugvás
A jó Isten akaratján.
Nézd, mily nyugodt a mosolygás,
Mely ott lebeg halvány ajkán!

Mellette áll szent Erzsébet,
Gondolnád egy égi lélek.
Úgy örködik a lány felett,
Mint legkegyesb édes anyja.
Ki sem mondja, már is tudja :
Mi a beteg kívánata.

Önkezével készítgetett
Orvosságot, mit a beteg
Be is vett már jóhiszemmel;
S már most egyéb nincsen hátra,
Mint hogy meggyógyuljon tőle
A szenvedő szűz leányka.

Meggyógyuljon! csak ezt várja;
De mint vésztes felleg árnya,
Mely vihart hoz szárnyain a
Völgyi esöndes tó vizére :
Kiül a halál tusája
A szűz lány nyugodt képére.

Szent Erzsébet e bajt nézve
Majd elsüllyed ijedtébe'.
Ő adá az orvosságot,
Mely halált hoz a betegre.
Szíve dobog, arca sápadt.
Ott áll tétlenül, remegve.

De nem soká tart zavarja,
Kiderül beborult arca.
Égbe szálló bizalommal,
Porba hulló alázattal
Könyörög az ur Istenhez,
Mint egy földre szállott angyal.

És oly esönd van a szobában,
Mint a holtak országában.
Olykor, mint elfáradt szellő
Susog a szűz sobajtása.
S im betekint a nyugvó nap
A haldokló orezájára.

Menj nyugodni, nap sugára!
Nem illel e szűz arcára.
Mint korányod rózsafénye,
Úgy ragyog már ott az élet,
S könyharmattal öntözi a
Felgyógyultat szent Erzsébet.

*

Bizzál édes magyar népem,
Bárminő súlyos baj érjen.
A nagyirgalmu Ur Isten
El nem hagyja azt a népet,
Melyért olyan kedves szentje
Könyörög, mint szent Erzsébet!

Szulik József.

Nemzeti szent ereklye. *)

A magyar nemzetet az isteni Gondviselés azon kiváló szerencsében részesítette, hogy minden időben nagy férfiakat támasztott benne, kik a sok vihar és viszontagság közt, melyek reá nehezültek, a haza föntartó oszlopai voltak, s történetünknek oly fényes lapjait töltötték be, melyek olvasásán a romlatlan kebel lelkesedésre, hazafui kötelességeiben való kitartásra buzdul.

De a mi a magyarnak öntudatát még inkább emeli, az, hogy a magyar királyságnak mindjárt első századaiban mind az Árpád-házi királyi családból, melyet a szentek fájának neveznek, mind az egyházi rendből számosan életszentségben annyira tündököltek, hogy haláluk után méltóknak találtattak arra, hogy az egyház őket a szentek sorába igtassa: ilyen volt első apostoli királyunk szent István; ennek élete virágában elhunyt fia szent Imre; a hős szent László; II. András királynak leánya szent Erzsébet; szent Margit apáca IV. Béla király leánya; szent Anasztáz-Asztrik pannonhegyi apát, utóbb kalocsai érsek, ki szent István számára Romából koronát hozott; a vértanúságot szenvedett szent Gélért püspök; szent Mór pannonhegyi apát, utóbb pécsi püspök, és mások.

És valamint a magyar azon kegyeletnél fogva, melylyel ősei iránt viseltetik, a legnagyobb gondossággal összegyűjti és őrzi a legparányibb emlékeket is, melyek tőlök fennmaradtak, úgy vallásos érzületénél fogva még nagyobb becsben tartja a szentjei után fennmaradt ereklyéket, melyeket a megsemmisítéstől megmenthetett.

* Fájdalom! hazánk multjában nem hiányoztak oly körülmények, melyek közt roszakarattal majdnem mindent megsemmisítettek, mi a magyar és keresztény előtt kedves lehet. Tatárok, törökök dultak a hazában; Fehérvárott királyaink holttesteit vad kegyetlenséggel kiszórták a sirboltból; Budán, Nagyváradon, Esztergamban, Veszprémben, mindenütt, hol a magyarnak becses emlékei voltak, a duló török rontott, semmisített.

Annál drágább előttünk, a mi a példátlan dulások után is birtokunkban maradt.

Különösen, a mi a szentek ereklyéinek föntartását és

*) Az adatokat ez ismertetéshez nagyobb részben Ipolyi „Magyar ereklyék” című művéből merítettük; a képeket pedig a m. tud. Akadémia szívességéből közöljük.

tiszteletét illeti, az egyidejű a kereszténységgel. — Már az első keresztény századokban, midőn az üldözött keresztények isteni szolgálatra rejtett sírboltokba voltak kénytelenek menekülni, a papok a szentek sírjain mutatták be a Mindenhatónak a szent miseáldozatot; azóta a szentek ereklyéi oltáraink nélkülözhetlen kellékét képezik.

Utóbb, hogy az egyházban megszűntek az üldözések, a szent ereklyék kisebb részekre osztatva, különféle alaku diszes tartókba helyeztetek s ezekben tétettek ki a hivek tisztelőinek.

Ezen tartók alakjokra nézve nagyon különfélék. Minthogy a katolikus mindenkor a szentek esedezésében nagy bizalmat

koporsó, kis kápolna vagy mellszobor formával bírt, melybe a szent-testnek valamely nagyobb részét, a főt, kart vagy kezeket helyezték.

Ez alkalommal szent Istvánnak koponya-ereklyével ellátott két rendbeli mellszobrát mutatjuk be.

Az egyik, melyen korona ninesen, a fehérvári székesegyház egyik kápolnája oltárán van kitéve. Ezen ezüstből készült és megaranyozott mellszobrot Mária Terézia királynő 1777-ben készíttette, és a székesfehérvári egyháznak ajándékozta, mely ilyet már 1440-ben bírt.

A másik, a koronás a zágrábi egyházban őriztetik. Már

helyezett, szokásba jött, hogy azok ereklyéit is nagyobb ünnepek alkalmával körülhordozták s ez alkalomra készült szent énekeket zengedeztek; sőt nem hiányoznak példák, hogy fejedelmek és hadvezérek az ily szent ereklyéket háboruba is elvitték magukkal, hogy azon szentnek esedezése által, kinek maradványát magukkal vitték, a csata szerencsés kimenetelt nyerjen. — Ez okból az ereklyetartónak is olyan formát adtak, hogy alkalmas legyen a körülhordozásra és általában a vitelre. Igen gyakran szentségtartó vagy keresztalakjok volt, melyeken hátul üvegajtócska van, s ezen tették be a szent ereklyét; nem ritkán

1304 körül volt Zágrábban szent Istvánnak koponya-ereklyéje; mert ez időből a zágrábi püspök egyik zsinaton ezen szavakat mondotta: „Oltárunkon áll egész Magyarország védszentének szent Istvánnak arany- s drágakőtől fényes feje.“ Azonban ezen régi ereklyetartó ellenséges hadak által elraboltatott, míg 1635-ben Barberini Ferencz bíbornok az itt rajzban látható mellszobrot készíttette, melynek feje ezüstből, többi része pedig aranyozott rézből való s több becses kristálykövel van fel-díszítve.

Füßy.

A falu virága.

Gyönyörű tavaszi vasárnap délutánja volt. A megújult természet ifju zöldjén a vidám nap aranyló esőjka rezgett, fölötte a zamatos légben vig pacsirta dallott. A messze elterülő, hegylánéz által körülövezett síkon fehér gulyák legelészttek, a közelebb domboldalokban tömör juhnyájak harapák a zamatos fűvet.

E vasárnap délután Patakfalva ifjusága élénk csapatok-

ban vigadott a falu alatti gyepen, míg a nép korosabbjai néhány ős tölgy árnya alól szemlélék a vigadó ifjuságot, vagy beszélgetének a dus áldás reményében viruló vetésekről.

A szomszéd faluból kanyargó gyeputon három barna alak ballagott a vigalom színhelye felé. Még csak ezek hiányzottak a mulatságból. Az ifjak sasteakintete rögtön felismerte bennök a hétköznapi vályogvetőkötől átvasárnapiasodott zenészeket, s töb-

ben türelmetlen integetéssel nógaták a fontolva haladás' ez ólun-lábu vándorait a sietségre.

Félnegyed óra mulva már szólt a zene, a hogy a három szem vándor-művésztől kitélt, a délezeget ifjak s fürge hajadonok vigan bokázták a csárdást.

A nézők összébbr vontak s kört képeztek a tánczolóok körül. De hol sok ember gyűll együvé, oda az emberi gyarlóság is jó adagban szokott megjelenni; innét sem maradt az el; mert míg az anyák néhányja büszkén mosolygó tekintettel függött leánya ékes mozdulataim, vagy fia délezeget alakján, addig mások irigy gunyosolylyal tevének észrevételeket e vagy ama kiváló pár felett.

— Nem is tudom — mond az egyik néni — mit találnak szépet öregbiróok Julesáján; hiszen oly sápadt az arca mint egy uri leányé, a kit soha sem eresztenek a levegőre! Talán beteg ez a leány!...

— Hm — szólal fel a másik — tudnék én arról, de nem mindig beszél az ember.

— No bizony, van is mit titkolózni így magunk között — vág közbe egy harmadik. — Szóljon csak kegyelmed, hát csakugyan beteg Julis?

— Beteg ám a lelke szegénynek — válaszolt némi vontatva a kérdett — mert nem kell neki a Benkőök Gyurkája, a kire az a kevély anyja reá akarja tuszkolni, csak azért, hogy négy ökor jár ki az udvarából. Pedig nagyon hejeluja legény az a Gyurka, s könnyen megeshetik, hogy az a négy ökor egyszer csak majd nem tér vissza az udvarra.

— Mondják ám, hogy hajnalig is elkártyáz az Iezig extrájában, s a bakter nem egyszer vezette már haza, mikor azt sem tudta: fi-e vagy leány!

— Hej ha én Julisnak volnék! de berekeszteném orra előtt az utcaajtót!...

— Be ám, ha az anyja meg ki nem nyitná. Pedig öreg biró uramnak sem kell ám a legény; de annak, falu eleje létere is hallgatás a dolga, mert az asszony mindjárt azt hányja neki, hogy a maga telkén parancsoljon, meg a falu házában.

E pillanatban magas szál legény, nyalka tartás, de kissé hervadt areczal tánczolt a beszélők elé, karján gyönyörű hajadont tartva, kinek halvány, de szabályosan szép arca, kifejezésteljes kék szempára, égszini szalaggal átfont gazdag fekete haja s egyszerű izletes fehér öltönye mindenki figyelmét magára vont.

A pár Benkőök Gyurkája s öregbiróok Julisa volt.

Gyurka egyik kezében kulacsot tartva, magasra emelvé azt, elkurjantván magát:

Hajlik a rozmarin ágá,
Te vagy a falu virága!...

Julis elpirult s szóltanul süté le szemeit; s Gyurka neki kerítve folytatá rigmusát:

Aratás után a nyáron
Enyim leszesz minden áron!

— Majd az árt én szabom meg — dörmögé az ép oda érkezett öreg biró hangja; mire a nénémasszonyok meglepetten tekintének hátra.

— Nos, mit mondtam — suttogá az egyik — ugy-e, hogy nem kell a legény biró uramnak.

E közben Gyurka is megsejdité az öreget s feléje nyujtva kulacsát, újból rigmusolt:

Borban van az igazság,
Igyék hát a bíróság.

A legénység megkaczagá a tréfát, de a biró elfogadta a kulacsot, s a nélkül, hogy tartalmát izlelné, visszaverselt:

Bor nélkül is kimondom én,
Hogy vöm nem lesz korbely legény!

A kaczagók, a kárörvendők most a biró részére állottak, ki további szó nélkül nyujtván vissza a kulacsot, a tömeg közé vegyült.

Ekkor egy haragtól kigyult arcu asszony lépett a biróhoz s ökleit csipejére feszítve, mérges, elnyomott hangon mondá: „Kend már megint a kupaktanácsban feledte esztét!”

— Nem — válaszolt ez nyugodtan — most az egyszer elhoztam magammal. Te pedig asszony, ne tedd ki magadat világ példájának, hanem siess Julissal haza, mert vendég érkezett.

— Én bizony nem megyek semmi vendég felé, ha maga a szolgabiró legyen is, — zsémbelt vissza a biróné.

— Jól van, maradj hát, de Julis haza jön.

— Micsoda, Julis? Én nélkülem? S ki szép orcája kedvéért? majd bizony itt hagyja mátkáját, hogy elszalaszsa a szerencsét s aztán nyakamra vénüljön, vagy valami gézengúz vegye el.

— No, ha ezt a szerencsét elszalasztja, ugyan jól jár! — Dörmögött a biró, s leánya felé indult, hogy hazahívja. De biróné asszonyom utját állotta s mérgesen toppantva lábával, felförmedt: „mondtam már, hogy a faluházánál parancsoljon kend!”

— Itt is parancsolok én, mert ez a falu gyöppe. Hej Julis te, jöjj ide leányom!

Julis, kibontakozva Gyurka karjaiból, ki boszus tekintetet lövelt a biróra, atyjához sietett.

Biróné asszonyom elképedt; de férje oly határozottan komoly areczal tekinté reá, hogy jónak látta ez egyszer engedni s haza felé indult.

A nénikék összedugták fejeiket s a távozók után bámulva, ezer-félt gyanitgattak s rebesgettek; különös kíváncsiságuk tárgya az érkezett vendég volt.

Az alatt Gyurka némi megtorló daczczal más hajadont ragadva a tánczba, elrikkantá magát:

Több virág is van egy ágon,
Több lány is van a világon.

A táncz ismét folyt s tartott alkonyatig, midőn a leányok haza, a legénység egy része pedig a barna zenészektol kísérvé a falu kocsmájába tért.

*

Bár mennyire bántotta is utközben biróné asszonyomat a kíváncsiság, hogy ki legyen az érkezett vendég; mégis erőt vett magán, egy szóval sem szakítva meg duzzogását.

Julis sejtelmes szíve azonban meg-megdobbant egy titkos gondolatnál, egy édes érzelmenél, melyet alig mert önmagának bevallani s melyet mégis oly titkos féltékeny gonddal ápol lelkében. A biróház udvarán könnyű, egyfogatu szekerke állott, mi nem gyanitattott uri vendégre.

— Hát ez a taliga kié? pattant ki biróné asszonyomból.

— Majd meglátod mindjárt, csak jöjj a szobába!

Az asszony hirtelen benyita az ajtón, s bámulva állott meg, midőn csinos, fiatal huszárt pillantott meg maga előtt.

— Jó estvét néniasszony! szólott nem épen ismeretlen hangon a vendég — örvendek, hogy ép egészségben láthatom!

— Te vagy — vagy maga az, István! — kiáltott meglepetve a biróné; de csakhamar összeszedve magát hozzá tévé: No ugyan hamar megkerült a háborúból.

— Nincs nekem ott már mit keresnem — válaszolt az ifju némi levertséggel, midőn atyjától erőszakolva Julis lépett a szobába; ki midőn megpillantá a vendéget, gyermekségi barátja lá-

tásán nem titkolható örömet; ezer kérdést tett egymás után: ha szerencsésen járt-e, gondolt-e néha reá, nem esett-e baja, el kell-e ismét mennie? stb.

Ez alatt anyja odafordult a bíróhoz, kinek becsületes arczán örömkönyök peregtek alá — s felforrított haraggal kérde: Hát már most mire való volt ez?

— Asszony, — mondá ez szelíd hangon — nem örültél-e te is, midőn hosszas katonaságomból megtérve hozzád siettem; nem mondtad-e, hogy bár szegény vagyok, mégis én vagyok legnagyobb gazdagságod a világon; nem voltál-e boldog, míg a nagyravagyás, a kevélység bűne be nem szállt egykor oly szelíd lelkedbe; s most te édes gyermekeddel akarod éreztetni mindazon fájdalommat, mely neked egykor oly nehezedre esett? . . . De te még többet akarsz; mert a mellett, hogy e jóra való, becsületes fiutól Julist elszakasztod, egy oly emberhez akarod erőszakolni, kinek vagyonánál egyéb érdeme nincs, s ha azt azon uton, melyen jár, elpazarolja, nem marad egyebe, mint erkölesselensége! . . .

Biróné asszonyom kötényébe rejté arczát s szó nélkül távozott a szobából.

Férje hagyta menni őt, nem zavarta a jótékonynak látszó hatást, melyet szavai még most is szeretett zsembe nevére tőnek!

Ez alatt Julis felosudott első boldogságából — melyet megdöbbsent lelke előtt — mint édes álmod rebentett szét a kérelhetlennek látszó való. Körültekinté a szobában s csak atyját pillantva meg, kérde: hol van anyám!

Azután keserű könyvekre fakadva szomorúan nyújtá barátjának kezét: Későn jövé István, mondá, még gondolatban sem szerethetlek többé, én más jegyese vagyok.

István elhalványult s nagy kérdő szemekkel tekintett a bíróra. Ez hozzá lépett, megfogta kezét, s biztató hangon mondá: ne búsulj ücsöm, ha szíved, mint erősen hiszem, tiszta ragaszkodással van e gyermekhez, Isten s az én akaratommal a tiéd lesz.

Ekkor lépett be ismét felesége a szobába s megtörülve köténye sarkával az asztal melletti löczt, lágy hangon mondá: üljön le István, nálunk!

De e mozdulata közben, midőn végig tekintett a huszáron, elsikoltá magát: Jézus Mária oltalmaz!

Julis, ki anyja pillantásait követé, szintén rémülve kiálta fel: szent Istenem!

E rémületet pedig nem okozta más, mint az, hogy a huszár ballábát térdtől alá famankó pótolta.

István arczán, e hatás szemléletére némi aggály kezdé mutatkozni, s szomorú hangon szólt a sajnálkozva bámulókhöz:

— Ezért jöttem meg oly hamar a háborúból, ott csak ép emberekre van szükség!

— Itthon pedig ép és becsületes szívekre; vágott közbe a bíró, — abból pedig, tudom, hogy nem lőtt el semmit az ellenség.

Az eredetileg jó szív nehé tévedésekbe eshetik ugyan, de végkép meg nem romolhatik soha, s csak egy rázkódtató eseményre van szükség, hogy azt ismét önmagának visszaadja. Biróné asszonyomat férje iménti visszaemlékeztetése ifju napjaira épen a kellő perczen ragadta szíven, s felrázta rideg álmából az abban dermedő jóságot, erkölesi érzetet. Hiu álmai országából a gazdag vő e pillanattól számizve volt, abba egy szebb, nemesebb kép költözött: egyetlen leánya boldogságában saját egykori boldogságának feljütása. De midőn a leendő vő bénaságát megpillantá, midőn eszébe juta, hogy a falu népe őt nyomorék néven fogja nevezni, hogy a pajkos gyermekek gúnyt üzendnek

belőle, lelke újból elfogult s kérdő szomorúsággal tekinté leányára.

Julis megértette anyját s nemesen szerető szíve ösztönével ragadá meg a szót, mielőtt anyja szólhatna.

— Ah István, — mondá — életem felével váltanám vissza épségedet; de miután ezt nem tehetem — szívem. . . — Itt elakadt, mert eszébe jutott, hogy ő Benkőék Gyurkájának mánakája, s szomorúan esüggeszté fejét keblére.

— Beszélj tovább leányom — mondá az anya — én boldogságomban nem akarok gát lenni többé.

Julis esőkökkel árasztva el anyja arczáját s kezét, Istvánhoz fordult s így szólt: „Igen, én szívem kettözött szeretetével akarom feledtetni veled, mit Isten keze reád mért, s kezeim kettözött szorgalmával keresni meg közös kenyerünket.“

E közben a bíró megfogá felesége kezét — s örömtelt arczal fordulva feléje — szólt: tudtam én — hogy szívedből nem aludt ki a jóság, hogy az erkösszegény emberek példája nem fog maradandó nyomot vésní lelkedbe, s hogy egykor régi tenmagadhoz megtérve, a kiküszöbölt boldogság, egyetértés és nyugalom is meg fog térni, hogy maradandó tanyát üssön nálunk.

Az asszony férje nyakába borult s hulló könyei közt fuldoklá: „Szeretnék meghalni szégyenemben, hogy az tudtam lenni, a mi voltam! Meg tudsz-e boesajítani, férjem?“

— Soha nem haragudtam reád, csak sajnáltalak, hogy tennen magadnak okozál legtöbb bajt és kellemetlenséget. De ne többet erről, láss vaesora után, mert István nagy utat tett ma... Azután sokáig ültek a vidám vacsoránál — a bíró, ki beváltotta régi barátja — István apjának adott szavát, hogy leánya nem lesz más, mint István felesége, nagy elégteliséggel poharazgatott, felesége az őszinte megtérés tudatának boldogságát élte, a fiatalokról főlöszleg szólanom. . . Jól éjfel után lehetett, mert nagy figyelemmel hallgaták István esatarajzait, midőn rekedten éneklő legényesapat haladt el a bíró háza előtt, kik közül kihallatszott Gyurka rigmusa:

Öreg bíró sáppadt lánya
Nem kell, hordja el a kánya!

De már erre a megszelidült biróné nem állhatá, hogy haragja a csak néhány óra előtt még kedvelt legény ellen fel ne forrjon, s hirtelen a kerítéshez kiszaladva, utána ne verselje:

El is hordja majd a kánya,
De azt kend, és nem ő bánja!

Azután becsapva maga után a konyhaajtót, belépett, hol jót nevettek a rigmusra, mert a boldog völegényt véletlenül Kánya Istvánnak hívták.

E naptól fogva, a falu nénikéi nagy boszújára, ki sem hallá többé zsémbelni biróné asszonyomat; s néhány hét múlva a falu halvány virágából — boldogságban uszó piros menyecske lett, s pedig ugyanazon napon, midőn Benkőék Gyurkájának négy ökrével együtt egyéb ingóságát is dobra verték, az ebből ki nem került adósságot pedig a pusztán maradt telekre táblázták be. Később Gyurka megkínálta Istvánt, kinek ezredese ötszáz forint évi nyungdíjt adott, azért hogy saját épsége árán az ő életét menté meg a esatában — pusztá telkével, de ez nem fogadta el az ajánlatot, hanem kölesönzött Gyurkának annyit, mennyiből ez magát beszerelheté s ismét jó gazdává s becsületes békeszerető emberré lön, jómodu erkölesös hajadont vevén feleségül.

A falu egykori virága pedig mai napiglan is diszlik virágzó gyermekeiben.

V. F.

A karthausiak.

Visszatérni szellemben a jelenből a múltba, merengni az ős idő kedves emlékein, visszaidézni a nagy a fényes tettek embe-
bereit, egyszóval a történetet tanulmányozni, — mindig kedves foglalatosságnak tartatott. De az izlés ezen a téren is különféle. Vannak, kik a világhódító vezérek, a honfoglaló fejedelmek esataleírásaiban találnak gyönyört és örömet, kik a személyes bátorság és vitézség tetteit bámulják; és mi nem akarjuk állítani, hogy a nemes ügyért elvérzett honfiaknak nem volna érdemök. Mások a kormányzás, a népek boldogítása nehéz és bonyodalmas ügyeiben kitünő férfiak sokszor századokra kiható cselekményeit teszik főképp vizsgálódásuk tárgyává; és ki fogná tagadhatni, hogy az aranyál is drágább böles tanácsok, ha döntő helyen elfogadtattak, sokat lendíthettek a népek sorsán? Azonban van valami, a mi mindezeknél inkább érdekli a keresztény embert, és reá nézve végezéjét tekintve fontosabb: épülni azok tettein, kik a keresztény erény, tökély hősies fokára emelkedtek, az önmegtagadás fáradságos de jutalmazó pályáján egész életükön át haladtak. A keresztény hitélet gyöngyének tartja méltán anyaszentegyházunk a szűzies tisztaság, az önkénytes szegénység és határozott engedelmség szent fogadalmait által szabályozott szerzetes életet, és fogja is tartani mindig, mert az Údvözítők által adott evangéliumi tanácsokon alapul. Nehéz dolog persze ezekről szólni korunkban, mely csak kínesek és élvezet után sóvárog, minden áron élvezni akar nem csak a tanácsok, de még a parancsok áthágásával is. Nehéz, de épen azért talán inkább szükséges. Meg akarjuk kísérteni az egyház által meg erősített szerzetes rendek közül egyet a „Kath. Néplap” olvasói elé rövid vonásokban terjeszteni, és pedig épen a legszigor-
ruabbak közül, melynek erényeit magyar népünk közvetlenül nem szemlélheti, mert fájdalom e szerzetnek egykor Magyarországon bírt zárdái közül egy sem létezik többé. De térjünk már szerzetünk ismertetéséhez.

A szerzet régi hagyománya szerint 1086-ban alapítójának végelhatározására döntő súlyu esemény adta elő magát Párisban. Szent Brunónak egykori barátja és híres tudós hirtelen meghalt. Midőn teste a templomba vitetett, hogy ott fölülte a halottak imái és szertartásai végeztesse, épen midőn a Jób könyvéből vett leezke eme szavaival: felelj nekem (Istennek) értek, fejét felemelé, és hangosan mondá, hogy vádolva van Isten ítélőszéke előtt. Az esemény roppant benyomást tön, a szertartás másnapra halasztatott. Másnap az említett helyen a holt ismét felemeli fejét, és elítéltnek, harmadnap elkárhozottnak mondja magát. Nem említenők a esodás eseményektől mintegy ösztönszerűleg irtózó korunkban, ha a tagadók ellenében egy ezerek által látott tényt tekintélyes tanuk századokon át nem hirdettek volna. A Kölnben született, gyermekégtől fogva alázatos, szentéletű Brunónak, ki már korán szülővárosában, később Franciaország Reims nevű városában kanonok volt, magasbra törő lelke a magányba vágódott. Lelkét, képzeletét az ős ker. kor remetéinek szigor teljes élete foglalta el, töltötte be. A sanyargatás, az önmegtagadás ama példányképeit kívánta utánozni. Hat férfi talalkozott és ezek között egy áldozár, kiket Bruno tervének megnyerni sikerült. Midőn a választandó magány fölélt tanácskozána, a társak egyike emlité, hogy ismer szülőföldén egy szentéletű püspököt, kinek megyéjében erdők, sziklák és majdnem megközelíthetlen vadonok vannak, reményét fejezvé ki, hogy e főpap ezéjaik kivitelében segédkezet fog nyújtani. A terv elfogadtatott, és a testvérek telve Isten iránti bizalommal, utnak indultak Grenoble városa felé Hugo püspököt

felkeresendők. 1086-ban ker. sz. János ünnepe felé érkeztek meg a városba, lábaihoz borultak a szent püspöknek, kérve őt: adna megyéjében nekik helyet, hol e világ zajától távol egyedül és kizárólag csak Istennek szolgálhassanak. Hugó látván a hét ismeretlent és megértvén szándékukat, megemlékezék a megelőző éjjel álmában látottakról; úgy tetszett ugyanis neki, mintha Istent magát látta volna, ki megyéje azon vadonában, melyet Chartreusenak hívtanak, templomot épített, és hét esillagot, melyek a földről emelkedtek, és előtte haladtak. Megölelte azért testvériesen az idegeneket, nem gyöztvén eléggé dicsérni szent és nemes elhatározásukat. Kijelölte nekik, és rendelkezésükre bocsajtá az említett helyet, igérvén egyuttal mindennemű segélyt, mely letelepedésükre szükséges; figyelmeztette azonban a vidék vadonságára, az égbe nyuló, és majdnem egész éven át hóval és jéggel borított esuesokra. Ez nem hangolta le bátorságukat, sőt ellenkezőleg öröm sugárzott arczukról, a megelégedés biztos jele, hogy kívánságuknak egészen megfelelő helyet találtak, hol az emberek társaságától egészen elválasztva lelkök üdvének élhetnek.

Hugó püspök néhány napi pihenés után maga vezeté a határozott lelkű férfiakat a magányba, melynek birtokosaivá tette őket. Bruno és társai munkához láttak, és először is egy kápolnát, és bizonyos távolban egymástól alacsony és szegényes kis ezellákat, vagyis lakszobákat építettek, először ugyan kétkét, később egy szerzetes számára. Megkezdék ama roppant szigoru, kortarsaikat bámulatra ragadó életet, minőt csak az ős ker. kor első századaiban a keleten élő remetéknél találunk, nyugaton pedig akkorig alig láttak. Örökös hallgatásra kötelezték magokat. Egyedül Istennel társalkodtak, és idejük legnagyobb részét dicsénekek hangoztatásában töltötték. Testök mintha csak arra lett volna, hogy folyton és szünet nélkül sanyargassák. Az imádságot kézi munka követte, ezt ismét imádság. A böjtök minden más szerzetben szokásban levőknél szigoruabbak valának. Husétellel, sőt vajjal vagy olajjal is soha sem éltek, még betegjeik is tartózkodtak ezektől. Nagyböjtök kereszt felmagasztaltatása ünnepétől egész a jövő év husvétjáig tartott, mely ugyan számokra is Uruuk feltámadásának ünnepe, de nem husvét volt. Gnyos mosoly vonul végig ilyenek hallatára a vallástalankok és élvhajhászok ajkain. Velök e tekintetben nines mit ezívódnunk; mert azok után, mit ők hisznek vagy inkább nem hisznek, nines a test sanyargatásának értelme. De azok, kik különben jóakaratuak, hanem a szigor ama nemét tán mégis tulságosnak találnak, vegyék tudomásul, hogy a karthausiak szerzetében hiteles adatok szerint nem esekély számmal voltak aránylag, kik agy kort értek boldog megelégedettségben, hogy Isten kegyelméből — pedig ettől függ végre minden — a keresztény tökéletesség főbb polezára hivatottakat nem közönséges mérték szerint kell megítélni.

Brunó, ki a szent magányban a mennyei örömek előizében gyönyörködött, alig hat évet tölthetett ott, midőn egykori tanítványától, II. Orbán pápától, ki tanítója böles tanácsaival akart élni, parancsot von, hogy Romába jöjjön. Társai semmi áron sem akartak tőle elválni, azért vele együtt indultak a szent városba. Iparkodtak is az itt számokra kijelölt helyen szent gyakorlatait folytatni, de esakhamar érezték az elhagyott magány és a népes város közötti különbséget, hiányát különösen ama esendes zajtalanságnak, mely az istenes elmélkedések, és tökély alapföltétele. Visszakiváncoztak azért, és a Bruno által nevezett főnök Landvin vezetése alatt vissza is tértek előbbi helyökre a karthausiak első és anyazárdájába. Bruno habár tá-

vol volt fiaitól, nem szünt meg gyakori leveleiben intelmeivel és tanácsaival erősíteni, vigasztalni azokat. Az egyház feje iránti engedelmissége még tovább is Romában készítette maradni, de midőn Reggio városának lakói elhunyt érsekök helyébe az érseki székbe őt kívánták emelni, inkább mint valaha éledt fel újra benne a magány és a remete-élet iránti vágya, és miután fiaihoz Frankhonba vissza nem térhetett, Olaszhon Calabria nevű tartományában levő de la torrei pusztaságba vonult néhány Romában szerzett új társaival, hol haláláig, mely 1101-ben bekövetkezett, élt mint a keresztény tökéletesség példányképe.

Sz. Bruno negyedik utódja Guigo a szerzet főnökségében volt az, ki szerzete eddig inkább csak szokás mint írott törvényeibe foglalt szabályait összeállította, hogy zsinórmétektől szolgáljanak mindenütt egyiránt a karthausiak között. A szerzetet III. Sándor pápa ünnepelesen megerősítette. A szerzet tagjai atyákból és testvérekből, vagyis az ugynevezett megtértekből állottak és életszabályaik némelyekben eltértek egymástól. Rendesen különválva laktak, csak néha, úgy mint káptalan tartása alkalmával költék el együtt esekély ebédjüket, vagy ha a testvérek közül valaki elhunyt, hogy a közös veszteség fölött egymást vigasztalják. A szent zsolozsmákat nem csak nappal, hanem a kiszabott éjjeli órákban is kellett végezniök. Szórból készült és színre nézve fehér ruhájok a képzelhető legdurvább volt, úgy hogy e tekintetben is a kortársak közül sokaknak bámuló figyelmét vonták magukra. A hallgatás parancsa alól csak igen ritkán adathatott az elüljárók által fölmentés. És nem fogunk-e mindannyian tisztelettel eltelni, és álmétkodással hallgatni, ha e szerzet emlékkönyveiben olvassuk, miként számosan az amugy is szigorú szabályok legpontosabb és lelkismeretes megtartásán felül még önként vállalt vezeklési gyakorlatokkal sa nyargaták testöket, hogy végkép alávetve azt a léleknek, ezt

Istenhez felemelkedésében, és a világ minden örömeinek feltétlen elvetésében semmi se gátolja. Példásan szent életökön, kézimunkákon, földmívelésen, itt-ott mesterségek gyakorlatán kívül a karthausiak könyvek leírásával is foglalkoztak, mely sok esetben elegendő volt arra, hogy amugy is esekély szükségleteiket fedezze; a koldulás ugyanis tiltva volt, nehogy ezáltal is a világgal közlekedni kényszerüljenek.

Nagy, kitünő férfiak — mint sz. Bernárd ezt nyíltan vallá — szerenesétlenségnek tarták, hogy viszonyaik lehetetleníték az új nemzedék e boldog társaságába felvételért könyörögni. Ha mindemellett a szerzet csak lassan terjedett, úgy hogy alapítója életében a franciaországi főremeteségen kívül, csak a szintén általa alapított calabriainál tétetik említés, Guigo az ötödik perjel alatt összesen csak 4 vagy 5 remeteség volt, gondoljuk meg azt, hogy rendkívüli hivatás volt szükséges a rendkívüli önmegtagadás gyakorlatára, és hogy a csak legkisebb hivatáshiány mutatkozásáról az újonczokat oda utasították, hogy kevésbbé szigorú szerzetbe lépve itt műveljék örök üdvöket. A szabályok az 1368-ki 1509-ki és 1681-ki általános káptalani gyülekezeten ugyan némi módosításokon mentek át, úgy azonban, hogy az eredeti szigoron lényeges pontokban legalább változás nem történt.

A karthausiak főhelye Grenoble mellett Franciaországban az első forradalom alatt a múlt század végén feldulatott, de 1816-ban ismét helyreállított. Az ott most élő tagok száma körülbelül 70-re megy. Adott e szerzet az egyháznak több szentet. Noha pedig egyházi méltóságok elfogadásától folyton vonakodtak, megtörtént mégis, hogy az egyház feje parancsának hódolva többen hivatnak meg egyházi megyék kormányzatára, volt ugyanis közülök 4 bibornok, és vagy hetven érsek és püspök. Azonkívül számosan mint egyházi írók is jeleskedtek.

Mi újság?

(Ő Szentségének legújabb levele Magyarország hercegprímásához, fm. Scitovszky Ker. János ő eminentiájához.) Szeretett Fiunk, üdv neked és apostoli áldás. Irántunk és ezen apostoli Szék iránti kitünő hódolatod, szereteted és figyelmed minden oldalról kitünik a te leveledből, melyet Urunk születése évenkénti ünnepének vasárnapján vettünk, s melyben az Isten s emberek ellenségeitől támasztott fölöttébb nehéz keserveinket a legörvendetesebb kilátások ohajaival s módnélküli szeretettel enyhíteni törekszel. Nagyon kedvesen s édesen esék Nekünk, szeretett Fiunk, a te ilyen eljárásod, mely a téged diszító magas méltósággal oly anynyira egyezik; s nem kételkedünk benne, hogy oly buzgó kegyeleddel s vallásos áhitatoddal szerint papságod s hívő népeddel együtt, folyvást a legforróbb imával kéred Istent, hogy e nyomorteljes időkben az apostolok fejedelmének félelmetes súlyával megtérhelt Gyöngeségünket mindenható erejével fölsegélje, megerősítse, megszilárdítsa, s mindenfelé sajnosan marcangolt s üldözött szentegyházát az oly számos és nagy szorongatások között kiragadjon s új és ragyogóbb diadalokkal koronázza s öregbítse. Magad pedig légy meggyőződve, hogy Mi viszont alázattal és állhatatosan kérjük az irlalmak Atyját, hogy a te Irántunk indulatodat legbővebb ajándékkal jutalmazza, és mindig s kegyelmesen minden mennyei javak özönével árasztson el, hogy főpásztorokododat különösen e gonosz időkben serényen és erőlyesen betölthesd, a Rád bizott hívek üdvéről mindig jobban gondoskodhassál, s annyi ellenséges ember gonosz törekvéseit elnyomván, támadásaikat megtörhessed. Mindezek előjeleül s Irántad az Urban viseltető megkülönböztetett szeretetünk tanúságául, apostoli áldásunkat szívünk bensejéből, Reád, szeretett

Fiunk, s a gondjaidra bizott összes egyházi és világi hívekre a legnagyobb szeretettel adjuk. Kelt Romában, sz. Péternél, dec. 26-kán 1864. Pápaságunk tizenkilencedik évében.

IX. Pius pápa.

(Péterfillérek). A nm. veszprémi püspök és káptalanja Ő Szentségének 200 darab aranyat, a zágrábi bibornok-érsek pedig 5000 frankot küldött. Azonfölül a „Religio“, „Idők Tanuja“ című lapoknak és a „Kath. Néplap“-nak majdnem minden száma Ő Szentségének küldött kisebb-nagyobb összegeket közöl.

(Kegyeletes ünnepély). Január 15-kén volt 14 éve, hogy Egernek érdemekben gazdag főpapja, nagymélt. Bartakovics Albert érseki székét elfoglalta. Ezen örömnapot, valamint más években, úgy ez idén is a legnagyobb kegyelettel megülték.

(Ugyanazon Nikolics Jánostól), ki a Szent-László-Társulatnak 1500 forintot hagyott, a Szent-István-Társulat is 500 forintnyi hagyományban részesült, mely összeget a nagymélt. kalocsai érsek a társulatnak már be is küldeni kegyeskedett.

(Derecskén Sopron vármegyében) a kath. egyház tornyát herezeg Eszterházy Pál saját költségén felépítette. A templom belső felszerelésére leginkább a vidék lelkes hölgyei vállalkoztak, kik sorsjátékok rendeznek, hogy e ezélra a még hiányzó 1000 forintot összeszerezzék.

(A pesti gazdasszonyok egylete) a szürke nének épületében mintegy 600 szegényt lát el naponként eledellel, számosan meleg ruhát is kapnak.

Kiadja a **Szent-István-Társulat** (borz-utca 3. sz.). — Felelős ideigl. szerkesztő: **Füßy Tamás**.

Nyomatott Pesten, 1865. Emich Gusztáv magyar akadémiai nyomdászánál (Barátok tere 7. sz.)

Teljesszámu példányokkal még mindig szolgálhatunk.